

Luokanopettajaliitto

TULEVAISUUDEN HYVÄ KOULU

Luokanopettajaliiton
koulutuspoliittinen ohjelma 2012

TULEVAISUUDEN HYVÄ KOULU

Luokanopettajaliiton koulutuspoliittinen ohjelma ”Matkalla hyvään kouluun” julkaistiin vuonna 2005. Maailma muuttui nopeasti, ja ohjelmaa alettiin päivittää jo vuonna 2009.

Työn tulokset julkaistiin Educassa tammikuussa 2012.

**ENNUSTAMINEN ON VAIKEAA –
ERITYISESTI TULEVAISUUDEN.**

– TUNTEMATON

Koulutuspoliittisessa ohjelmassa Luokanopettajaliitto kuvaa, millaiseksi se haluaisi suomalaisen peruskoulun kehittyvän 12 seuraavan vuoden aikana vuoteen 2024 mennessä. Ohjelmalla liitto haluaa käynnistää keskustelua suomalaisen peruskoulun tulevaisuudesta.

Tulevaisuuteen kurkottava ohjelma on vain visio. Koulun tulevaisuus on monin tavoin sidoksissa siihen, miten maailma yleisemmin kehittyy. Tässä ohjelmassa perusoletukseksi on valittu ns. hallitun maailman skenaario, jossa kaoottinen globaali muutos on taittunut ainakin pienin askelin edistykseksi ja parannukseksi. Tässäkin maailmassa suomalaiselle koululle on monia, mahdollisia tulevaisuuksia.

Tämä visio ei ole pelkkää fantasiointia. Tulevaisuudentutkimuksen menetelmin voidaan yrittää tunnistaa nykyhetkestä muutoksen ajovoimia, trendejä ja hiljaisia signaaleja. Niiden pohjalta voidaan laatia mm. tulevaisuustaulukoita, joissa kuvataan keskeiset koulun elementit ja niille kullekin mahdolliset vaihtoehdot. Yhdistelemällä eri vaihtoehdot loogisiksi kokonaisuuksiksi, syntyy erinäköisiä koulun tulevaisuuskuvia. Näistä eri yhdistelmistä voidaan valita pelottavin, miellyttävin tai esimerkiksi todennäköisin.

KOULUN KESKEISET ELEMENTIT TULEVAISUUSTAULUKOSSA

- LUOKANOPETTAJALIITTO

1. Koulutuspolitiikan ydinidea
2. Peruskoulun rakenteen yhtenäisyys
3. Yksittäisen peruskoulun asema
4. Koulujen ohjaus ja johtaminen
5. Opettajuus
6. Opetustapahtuma ja
7. Opettajankoulutus

Näistä keskeisin on koulutuspolitiikan ydinidea. Viimeisten vuosikymmenien aikana yleispolitiikkaa, ennen muuta julkista taloutta, on hallinnut käytännössä yksi idea: koulujen markkinat. Tähän ideologiaan liittyvät vaatimukset kustannustehokkuudesta ja kontrollista ennen muuta testien muodossa. Tässä ideologiassa koulujen laatu määritellään testitulosten pohjalta. Markkina-ajattelun mukaisesti koottu testidata on kaikille julkista. Opettajien palkkaus sidotaan oppilaiden oppimistuloksiin. Ay-toiminta halutaan kieltää. Koulutus avataan yksityisille toimijoille. Suomalainen koulutuspolitiikka on tässä valtavirrassa hyvin poikkeuksellinen ilmiö.

Koulutuspolitiikka on aina myös osa yleispolitiikkaa ennen muuta julkista taloutta. Kiihtyvä globaali kilpailu ja väestön ikärakenteen vääristymä ravistelevat Suomessa julkista taloutta ja siten myös yhteiskunnan mahdollisuuksia panostaa koulutusjärjestelmään. Nykyhetkessä on tunnistettavissa päinvastoin paineita leikata kustannuksia.

Koulu 2024

TODENNÄKÖINEN KOULU

Tässä ohjelmassa esitellään kaksi koulun mahdollista tulevaisuutta: todennäköinen ja hyvä. Todennäköisen tulevaisuuden koulun kuva saattaa joistakin näyttää "kauhukuvalta".

KOULUTUSPOLITIIKAN YDINIDEA

Suomalainen peruskoulu toimii edelleen yhteiskunnan ohjauksessa ja pääosin sen rahoittamana. Kansainvälisille paineille on annettu hieman periksi, mutta markkina-ajattelua rajaa yhä konsensustyyppinen pyrkimys tasa-arvoon.

Kustannustehokkuutta on lisätty. Pieniä kouluja on karsittu edelleen. Opetuspalveluita täydennetään ostopalveluilla: mm. sijaisopettaja- ja tukipalveluita tilataan yrityksiltä.

Taloudelliset seikat otetaan vahvasti huomioon koulutuspoliittisissa päätöksissä. Työelämän vaatimukset ja mm. oma vastuu terveydestä ja hyvinvoinnista korostuvat koulutuksen tavoitteissa. Hyödyn periaate hallitsee, ja vaikeammin mitattavat tavoitteet kuten sivistys, inhimillinen kasvu ja esim. luovuuden tukeminen jäävät vähemmälle huomiolle.

Vaatimukset tulosvastuusta ovat voimistuneet myös opetustyössä. Tavoitteet ja sisällöt ilmaistaan mitattavien osaauskriteerien muodossa. Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan testeillä. Testit sijoittuvat perusopetuksen kuudennelle ja yhdeksännelle luokalle. Opettajien palkkaukseen on lisätty kannustavia tuloksellisuuseriä, mutta niitä ei ole vielä sidottu testituloksiin.

PERUSKOULUN RAKENTEEN YHTENÄISYYS

Perusopetuksen opetussuunnitelman yhtenäisyyttä on lisätty ja sen normiluonteisuutta on vahvistettu tasa-arvosyistä. Ope-

tuksen sisällöt on kuvattu yksityiskohtaisesti. Myös opetusmenetelmien valintaa ohjeistetaan ja kontrolloidaan tasaisen laadun takaamiseksi. Koulujen ja opettajien mahdollisuuksia vaikuttaa opetukseen on ohennettu.

Maan eri osissa peruskoulut ovat erilaistuneet rakenteeltaan mm. taloudellisista syistä. Maassa on koko oppivelvollisuusiän kattavia kouluja ja tiettyjen ikävaiheiden opetukseen rajautuneita kouluja. Julkisten koulujen rinnalle on syntynyt jonkin verran ns. liiketoimintakouluja. Osa kouluista kuuluu samaan kouluketjuun, osa niistä on kansainvälisiä.

YKSITTÄISEN PERUSKOULUN ASEMA

Huoltajien mahdollisuuksia valita lapsensa koulu on asiakasajattelun yleistyessä lisätty. Peruskoulujen välille on syntynyt varsinkin isoissa kaupungeissa näyttävää kilpailua hyvistä oppilaista ja perheistä.

Uusissa koulurakennuksissa pyritään synergiaetuu. Tilat ovat käytössä 24 tuntia vuorokaudessa. Koulutiloissa järjestetään monenlaista alueellista palvelutoimintaa – muutakin kuin opetusta. On myös kouluja, jotka on sijoitettu isojen kauppakeskusten yhteyteen vuokratiloihin.

Koulujen koko on kasvanut koko ajan. Kouluyksikön käsite on hämärtynyt, kun kouluverkkoja päivitetään lukuvuosittain.

KOULUJEN OHJAUS JA JOHTAMINEN

Koulujen valtakunnallinen ohjaus on kiristynyt. Yhä suurempi osa valtion rahoituksesta ohjataan ”korvamerkittynä” valtakunnallisten tavoitteiden suuntaiseen toimintaan.

Kuntien mahdollisuudet järjestää opetusta vaihtelevat voimakkaasti. Erot maan sisällä ovat kasvaneet. Uusinta tekniikkaa ei ole kaikissa kouluissa. Kuntien tapaa järjestää opetus seurataan testitulosten pohjalta ja ohjataan täsmämäärärahoilla.

Samaan aikaan, kun julkista kouluhallintoa on leikattu, rehtorien toimenkuvaa laajenee ja vastuut kasvavat. Toimitusjohtajarehtorin toimenkuvaan kuuluvat myös koulun markkinointi ja valvonta. Rehtori ostaa ja myy opetusta sekä seuraa ja kontrolloi opetussuunnitelmien toteutumista ja toteuttamista.

Kaikilla ”opetuksen jakelupisteillä” ei ole omaa paikalla olevaa rehtoria.

OPETTAJUUS

Opettajan toimenkuvaa on laajennettu. Opettajien työstä yhä pienempi osa on perinteistä opettamista. Muut kuin opetukseen liittyvät tehtävät vievät paljon työaika. Opettajille on siirretty lasten huoltoon, lastensuojeluun, hoivaan ja kouluhallintoon liittyviä tehtäviä. Työajasta suuri osa käytetään erilaisten suunnitelmien, strategioiden ja arviointien laatimiseen, testien korjaamiseen sekä oppilashuoltotyöhön. Osa opettajista on siirretty vuosityöaikaan. Osa tekee periodityötä.

Opetustehtäviä on avattu myös muille kuin opettajapätevyyden hankkineille. Rajatun opetuspätevyyden saa muuttaman lukukauden opinnoilla. Opettajan tehtävät eivät ole enää julkisia virkoja, ja opettajanlissenssiin oikeuttavia pätevyysvaatimuksia on joustavoitettu.

Monet periodiopettajat markkinoivat osaamistaan ja kurssejaan kouluille. Osa opettajista on perustanut työkollektiiveja, jotka vetävät ”tiimeinä” kouluissa mm. ilmiöpohjaisia muuttaman viikon mittaisia projekteja. Yrittäjämäinen opettajuus ja opettajien palkkauksen osittainen kytkeminen asiakastyytyväisyydestä on johtanut monin paikoin luopumiseen opettajan ammatin eettisistä periaatteista. Opettajia tuomitaan rangaistuksiin mm. testitulosten väärentämisestä ja kysymysten luovuttamisesta oppilaille.

OPETUSTAPAHTUMA

Suurin osa opetuksesta on peruskoulussa yhä lähiopetusta. Osa opetuksesta järjestetään etänä. Osa lähiopetuksesta annetaan ylisuurissa opetusryhmissä.

Opetusteknologia on kehittynyt. Digitaalisuus ja eOpetusjärjestelyt mahdollistavat yksilöllisiä ratkaisuja, mm. kielen vaikeustason osalta. Sähköiset oppikirjat ovat yksilöllisesti räätälöitävissä, ja niitä päivitetään jatkuvasti uusimmalla tiedolla. Oppilailla on useissa kouluissa helposti mukana kuljetettavat tabletti-tietokoneet. Koneinto on johtanut paikoin siihen, että aidon vuorovaikutuksen merkitystä ei aina riittävästi arvosteta opetuksessa. Mm. harvaan asutuilla alueilla lähiopetusta korvataan massiivisesti koneavusteisella etäopetuksella ja osittain ohjatulla itseopettelulla.

Monessa kunnassa annetaan pysyviä määräyksiä olla ottamatta sijaisia, kun opettaja on poissa ja järjestää opetus niin, että yksi opettaja opettaa useaa ryhmää yhtä aikaa. Näissä kouluissa työmoraali on laskenut.

OPETTAJANKOULUTUS

Opettajankoulututusta annetaan edelleen yliopistoissa, mutta suppeampia pätevyyskursseja voi suorittaa myös ammattikorkeakouluissa. Kustannussyistä opettajankoulutusta on keskitetty vain muutamaaan yliopistoon. Lähiopetuksen määrää on vähennetty. Akateemista vaatimustasoa on selvästi alennettu. Opinnäytetyöt tehdään esim. suurryhmissä.

Monesta syystä pahentunut opettajapula on johtanut siihen, että suuri osa opettajista pätevöityy erillisohjelmissa, joissa työssäoppiminen on keskeinen menetelmä.

Koulu 2024

TULEVAISUUDEN HYVÄ KOULU

Edellä todennäköisenä esitetty kuva tulevaisuuden koulusta on tärkeä lähtökohta määriteltäessä koululle parempaa tulevaisuutta.

Seuraavassa kuvataan peruskoulu, jollaista Luokanopettajaliitto pitää hyvänä. Koulun kehitys ei ole kohtalo. Koulun kehittyminen tähän valittuun suuntaan edellyttää, että vastuulliset tahot tekevät sen eteen johdonmukaista ja pitkäjänteistä työtä. Tässä Luokanopettajaliitto haluaa olla mukana.

KOULUTUSPOLITIIKAN YDINIDEA

Suomalaisen peruskoulun sivistysluonnetta on uudelleen vahvistettu. Peruskoulu on otettu yhteiskunnan erityiseen suojelukseseen. Kaikilla tasoilla ymmärretään, että Suomen tulevaisuus perustuu kahteen kivijalkaan: huippuosaamiseen ja hyvinvointivaltiorakenteeseen.

Perusopetuksen rahoitustasoon ei kohdisteta leikkauksia, tasoa on jopa nostettu. On löydetty järjestelmä, jossa opetuksen laatu ei ole riippuvainen kunnan taloustilanteesta.

Koulutuksen johtava arvo on luottamus, ei kontrolli. Siirtyminen markkinakouluun on torjuttu, ja Suomi jatkaa omalla polullaan.

Koulutuksen tavoitteet määritellään moniäänisesti ja dialogisesti, mikä haastaa koulut ottamaan vastuuta opetuksen kehittymisestä. Valtio haluaa erityisesti kuunnella opetuksen ammattilaisia koulutusta, tavoitteita ja menetelmiä suunnitelllessaan.

Valtakunnan opetussuunnitelman laativat maan parhaat voimat. Yhteiskunta määrittelee tasa-arvon ja laadun takaamiseksi toiminnalle päälinjat ja reunaehdot. Opetussuunnitelman ydinosa on normiluonteinen. Opetussuunnitelmiin on jätetty selkeitä kunta- ja koulukohtaisia vapausalueita, joilla otetaan huomioon paikalliset olosuhteet.

Perusopetuksen on vastattava yhteiskunnan kansalaisiltaan vaatimiin osaamistarpeisiin, mutta samalla panostetaan yhä voimakkaammin myös lasten ja aikuisten hyvinvointiin. Yhdeksi avainkäsitteeksi on noussut pedagoginen hyvinvointi.

Perusopetuksen tavoitteisto on kokonaisvaltainen: jokaisen lapsen ja nuoren halutaan kasvavan hyväksi ihmiseksi ja kansalaiseksi. Koulu kasvattaa “päättä, sydäntä ja kättä”. Tavoitteista tunnistetaan selvästi opiskeltavat taidot. Koulua kehitetään opetuksen ja oppilaitten aidoista tarpeista käsin. Kaikessa kehittämisessä otetaan huomioon koulun realiteetit.

PERUSKOULUN RAKENTEEN YHTENÄISYYS

Suomalainen peruskoulujärjestelmä on edelleen pääosin julkinen. Yksityiskoulujen lupahakumenettelyä ei ole kevennetty.

Koulujen erilaistumiskehitys on pysäytetty mm. positiivisen diskriminaation keinoin. Koulujen oma autonomia on turvattu mutta rajattu. Lähikouluissa toimii myös erikoisluokkia erityislahjakkaille oppilaille. Osa peruskouluista kattaa kaikki vuosiluokat 0–9.

YKSITTÄISEN PERUSKOULUN ASEMA

Koulut ovat kooltaan hyvin erilaisia. Koulujen koko on suurimmillaankin inhimillinen, ja kaikki oppilaat tunnetaan koulussa. Pienten koulujen laatu on ymmärretty uudelleen. Kouluverkkouudistuksissa edetään maltillisesti ja ymmärretään koulujen yhteisöllisyyden merkitys.

Elinvoimaisten ja hyvin toimivien koulujen tarpeeton lakauttaminen on päättynyt. Koulurakennukset ovat turvallisia ja terveellisiä. Tilaratkaisut ovat luovia.

Koulut tekevät kunnianhimoista pedagogista yhteistyötä keskenään ja yhdessä valtion ja kuntien opetushallinnon kanssa.

KOULUJEN OHJAUS JA JOHTAMINEN

Valtio on lisännyt voimakkaasti kuntien ohjausta. Jokaiselle lapselle halutaan taata tasa-arvoinen mahdollisuus koulutuksen Suomessa asuinpaikasta riippumatta. Valtion ohjaus tapahtuu pääosin informaatio-ohjauksena. Arviointia fokusoidaan niin, että sen avulla löydetään kohteet, joita on resursoitava voimakkaammin.

Jokaisella kouluyksiköllä on oma opettajataustainen rehtori, jonka perustehtävänä on pedagoginen johtaminen. Johtamisen avainalueita ovat opettajien osaamisen ja motivaation, koulun ilmapiirin ja toimintakulttuurin johtaminen. Koulun johtamiselle ja hallinnolle on löydetty rakenteet, jossa johtaja voi onnistua työssään.

OPETTAJUUS

Opettajia arvostetaan ja heihin luotetaan. He ovat lapsille aikuisen malli. Ihanneopettajana pidetään laaja-alaisesti koulutettua, avarakatseista, välittävää ja monipuolisesti taitavaa ja viisasta aikuista.

Opettajan perustehtävä on ohjata lapsia oppimiseen joltavan opetteluun ja yhteisössä elämisen taitoihin rakentamalla opetussuunnitelman eri elementeistä: tavoitteista, sisällöistä ja menetelmäohjeista eläviä, oppilaita koskettavia opetustuokioita.

Jokaisella oppilaalla on koko peruskoulun ajan oma opettaja, joka tukee hänen opiskeluaan. Hänen lisäksi oppilaat saavat opetusta ja ohjausta tiettyihin aineisiin ja teemoihin erikoistuneilta muilta opettajilta.

Opettajuus on professionaalista asiantuntijuutta, johon kuuluu yleis- ja erityisosaamista. Opettajilla on siksi pedagogista vapautta. Monet opettajat siirtyvät yhteisopettajuuteen.

Opettajilla on joustava, yksilöllisesti rakennettu toimenkuva, jossa opetus on keskeisin osa-alue. Osa opettajista toimii osittain sähköisen oppimateriaalin tuotannossa, osa hallinnossa, osa koulutus- ja valmennustehtävissä. Opettajien erityis-

osaamisalueita tuetaan ja niiden kehittämistä kannustetaan. Opetuksessa käytetään opettajien lisäksi myös luovasti muita osaajia.

Opettajien palkkaus on nostettu riittävän korkealle tasolle, mikä on osaltaan johtanut siihen, että pula pätevistä opettajista on helpottanut.

OPETUSTAPAHTUMA

Opetusohjelma on monipuolinen, ja se sisältää mahdollisuuksia yksilöllisiin ratkaisuihin. Opetuksessa on paljon yksilöllisiä elementtejä yhteisörakenteen sisällä. Menetelmät ovat oppimaan innostavia. Poikien koulunkäyntiin on löydetty uusia ratkaisuja. Lasten koulut avaavat ovia myös vanhemmille oppijoille.

Oppikirja on edelleen tärkeä väline, mutta sähköiset materiaalit ja tiedonhaku monipuolistavat opetusta. Opettajat ovat hyväksyneet ajatuksen, että heidän on paitsi siirrettävä arvokasta traditiota myös pysyttävä yhteiskunnan kehityksen mukana. Siksi he hyödyntävät sähköisiä materiaaleja. Opettaja ei ole kehityksen hidaste. Opetuksessa käytetään aktiivisesti digitaalisia mahdollisuuksia, mutta opettajan ja oppilaiden keskinäinen, inhimillinen vuorovaikutus ymmärretään oppimisen, kasvun ja pedagogisen hyvinvoinnin kaikkein keskeisimmäksi tekijäksi

Koulutyötä leimavat vahva eettisyys ja inhimillisen vuorovaikutuksen merkityksen arvostus. Jokaisesta oppilaasta pidetään huolta ja opetetaan tavalla, joka sopii hänelle.

Lapsuuden ainutlaatuisuus on ymmärretty, ja sitä suojellaan. Koulujen toimintaa ohjaa selkeä ikäkausipedagogiikka. Koulussa opitaan leikkimällä, tekemällä työtä ja opiskelemalla tavoitteellisesti. Projektiopiskelu tarjoaa luontevia mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen. Opetusta eheytetään hallitusti.

Koulun arki on kiireetön ja turvallinen. Eri-ikäiset lapset ja nuoret tekevät yhteistyötä ja auttavat toisiaan. Tukitoimet ja -palvelut ovat niin vahvat, että suurin osa oppilaista voi käydä omaa ns. lähikoulua. Osa oppilaista opiskelee oma lähimmän koulunsa sijasta hänen tarpeitaan paremmin vastaavissa kouluissa.

Opettajat käyttävät rohkeasti ja tottuneesti erilaisia tuen muotoja. Kaikkeen väkivaltaan suhtaudutaan ehdottoman kielteisesti.

Oppilaan oppimisympäristö on virikkeiltään monipuolinen ja korkeatasoinen. Mielekäs osa oppimisesta tapahtuu koulurakennuksen ulkopuolella.

Koti tukee koulua ja koulu suhtautuu kunnioittavasti kaikkiin vanhempiin. Uudet suomalaiset kotoutetaan tehokkaasti, ja erityinen huomio kiinnitetään koko perheen suomen kielen opiskeluun. Näin heille taataan parhaat mahdollisuudet menestyä Suomessa.

OPETTAJANKOULUTUS

Opettajien koulutus on globaalistikin vertaillen korkeatasoista ja pääosin yhteistä kaikkien koulumuotojen opettajille. Opettajien valmennus jatkuu systemaattisesti koko työuran. Pätevyyttä voi täydentää ja laajentaa joustavilla näyttökokeilla. Opettajilla on sapattivuosijärjestelmä, jonka aikana järjestetään kouluttautumiskierto. Koulut toimivat jatkuvasti omasta toiminnastaan oppien. Opettajille on tarjolla heille relevanttia täydennyskoulutusta.

VIISI TULEVAISUUSTEKOJEN POLKUA KOHTI TULEVAISUUDEN HYVÄÄ KOULUA

Tulevaisuuden koulu ei synny itsestään. Se vaatii tulevaisuustekoja, tekoja, jotka johdonmukaisesti vievät kehitystä ”hyvän koulun” suuntaan.

Luokanopettajaliitto haluaa vaikuttaa koulutuspolitiikkaan niin, että jokaisella lapsella olisi 12 vuoden kuluttua loukkaamaton oikeus hyvään opetukseen. Tähän johtavat viisi seuraavaa tulevaisuustekojen polkua.

1. ”HYVÄÄ LAPSUUTTA TUKEVA KOULU”

Opettaja tekee koulun. Maan lahjakkaimmat ja opettajiksi sopivimmat nuoret on saatava edelleen hakeutumaan ja pysymään opettajina.

Opetuksen järjestäjät ovat tässä ratkaisevassa asemassa. He luovat puitteet opettajan ja oppilaiden laadukkaalle vuorovaikutukselle. Opettajille ja oppilaille on annettava koulutyössä onnistumisen edellytykset. Suomalaisen perusopetuksen korkea laatu perustuu opettajien korkeaan ammattitaitoon ja työ-moraaliin sekä päättäjien tahtoon antaa opetukselle yksilöiden erotkin huomioivat, riittävät resurssit.

Opettajuutta on kehitettävä sellaiseksi, että se houkuttelee ja palkitsee lahjakkaimpia naisia ja miehiä. Tällä polulla tarvitaan seuraavia tulevaisuustekoja:

- # On puolustettava opettajan professiota, opettajuuden ydintä: kasvattavaa opettamista. Opettajien on voitava käyttää energiansa pääasiassa opetukseen.
- # On puolustettava kokonaisvaltaista kasvatuspäämäärää.
- # Oppimista ja kasvua tulee suojella. Testaamiselle ei pidä antaa pikkusormea.

- # On varmistettava oppilaiden ja opettajien koulutyölle laadukkaat olosuhteet. Koulu-, luokka- ja opetusryhmäkoot on ymmärrettävä ensisijaisesti pedagogiseksi kysymyksiksi.
- # Opetuksen kannalta epäoleellisia hallinnon tarpeista lähteviä uudistuksia on selkeästi rajoitettava. Koulun kehittämisessä tulee edetä suunnitelmallisesti ja kiireettä.
- # Jokaiselle lapselle tulee taata oikeus omaan lähiopettajaan koko perusopetuksen ajaksi.
- # Kouluviikkoon tulee lisätä alaluokille oppitunteja.
- # On puolustettava lasten oikeuksia kohtuullisiin koulumatkoihin.
- # On edistettävä ryhmäkokojen maksimikoon määrittämistä sitovasti.
- # On tuettava toimia, joilla vahvistetaan lapsiperheiden mahdollisuuksia tukea lapsensa kasvua ja joilla turvataan perheille mahdollisuus saada tarvitsemansa palvelut korkeatasoisina myös haja-asutusseuduilla ja muuttotapiokunnissa.
- # On tuettava kehitystä lisätä kodin ja koulun aitoa vuoropuhelua. On luotava kouluihin rakenteita, joiden avulla vanhemmat saavat tietoa koulusta ja tulevat heille tärkeissä asioissa kuuluiksi. On ohjattava vanhempia kohtaamaan opettajat opetuksen korkeasti koulutettuina ammattilaisina.
- # Pedagoginen autonomia ja siihen liittyvä vastuu on mitoitettava oikein. Opetussuunnitelmaohjauksen on oltava väljää.
- # Palkkaukseen liittyvät, yleisesti tunnustetut ongelmat on ratkaistava. Koko työstä on saatava koko palkkaa. Työn ehdot on nostettava tasolle, joka vastaa koulutusta ja työn vaativuutta. Palkan on oltava sellainen, että opettajat voivat asua ja elää palkkatuloillaan myös kaupungissa. Opettajien palkan on katettava koko työvuosi.
- # On vastustettava epäeettisenä pyrkimystä kytkeä opettajan palkka oppilaiden oppimistuloksiin.

- # Opettajan ammattinimikkeen käyttöoikeus on varattava vain pätevyysvaatimukset täyttävälle. On pohdittava pätevyysvaatimusta myös sijaisopettajille.
- # Opettajille on taattava oikeus täydennyskoulutukseen, jolla hän voi pitää huolta omasta korkeatasoisesta ammatitaidostaan.
- # Opettajien työssäjaksamista on tuettava joustavilla järjestelyillä esim. eläkeiän suhteen.

2. ”KAIKILLE YHTEINEN KOULU”

Koulu ei saa syrjiä ketään. Koulun on oltava avoin kaikille, joilla on edellytykset koulunkäyntiin. Tällä polulla tarvitaan seuraavia tulevaisuustekoja:

- # On aktiivisesti vaikutettava päättäjiin niin, että koulut olisivat kaikkialla lapsen kokoisia.
- # Koulut on rakennettava ja varustettava turvallisiksi oman alueen toimintakeskuksiksi, joita voivat käyttää kaikki ikäryhmät. Merkittävää synergiaetua saadaan, kun samassa kiinteistössä toimii mm. kirjasto ja kunnallinen palvelupiste ja kun koulu lisää yhteistyötä mm. työväenopiston, kyläseurojen, urheiluseurojen ja seurakunnan kanssa.
- # Valtion on kannettava selkeämmin taloudellinen vastuuunsa koulujen ylläpidosta.
- # Koulujen lakkauttaminen on pysäytettävä kaikkialla, missä se on tarkoituksenmukaista.
- # Kouluille on taattava sellaiset resurssit, että ne voivat aidosti huolehtia kaikkien lasten opetuksesta. Inklusiivissa on edettävä viisaasti. Jokaiselle lapselle on turvattava hänen oppimisedellytyksiensä mukainen koulupaikka.
- # On aktiivisesti vaikutettava päättäjiin, jotta he näkevät lähi- ja kyläkoulut ja turvallisen kasvuympäristön koko perheelle mainosvalttina houkuteltaessa uusia kuntalaisia muuttotappioalueille.

- # Maahanmuuttajien kotoutumista on edistettävä. On uskallettava pohtia uudelleen Suomi2- ja katsomusaineiden nykykäytännöt kotoutumisen näkökulmasta. Monikulttuurisuus on tosiasia, ja sen rinnalla on tuettava perinteisiä suomalaisia arvoja.
- # On tuettava hankkeita, joilla lisätään oman alueen yhteisöllisyyttä esim. toiminnalla, jossa koko kylä tai kaupunginosa haluaa kasvattaa ja välittää kaikista alueen lapsista.

3. ”JOKAISELLE KOULULLE OMA REHTORI”

Hyvä koulu mahdollistetaan hyvällä johtamisella. Jokainen koulu tarvitsee oman rehtorin. Rehtorille on luotava edellytykset onnistua työssään. On purettava niitä tekijöitä, jotka esittävät rehtoreita onnistumasta työssään. Tällä polulla tarvitaan seuraavia tulevaisuustekoja:

- # On vakuutettava päättäjät siitä, että jokainen koulu tarvitsee oman paikalla olevan rehtorin.
- # Rehtorien pätevyysvaatimuksia ei saa laskea. Rehtorilla on oltava jatkossakin aina opettajan pätevyys.
- # On kehitettävä rehtoriksi pätevoittävää koulutusta yhä laadukkaammaksi.
- # Rehtoreille on taattava jatkuva täydennyskoulutus.
- # On lisättävä rehtorin toimenkuvan persoonallista joustavuutta. On luotava joustavat mahdollisuudet rakentaa kouluun sinne sopiva johtamisjärjestelmä ja tapa jakaa töitä tarkoituksenmukaisesti. Johtamiskulttuuria on kehitettävä osallistavaan suuntaan.
- # On lisättävä rehtorin ammatin vetovoimaa. Esimiehen palkan on oltava motivoiva.
- # On huolehdittava rehtorien jaksamisesta. Rehtorin työt on mitoitettava mahdollisuuksien mittaisiksi.
- # Rehtoreille on taattava mahdollisuudet olla aidosti läsnä koulussa minimoimalla turhaa hallinnointia kunnissa.

4. ”LUOTTAMUS KOULUUN”

Hyvä koulu rakentuu sellaisessa koulutuspoliittisessa ilmastossa, joka perustuu luottamukseen hallintoon, opettajiin, rehtoreihin ja kouluihin. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että vahvistetaan systemaattisesti tekijöitä, jotka lisäävät luottamuksen tunnetta ja puretaan tekijöitä, jotka rapauttavat opettajien ammattiyhdistystä. Yhteiskunta on saatava säilyttämään ja vahvistamaan arvostustaan ja luottamustaan opettajan työtä ja ammattitaitoa kohtaan. Tällä polulla tarvitaan seuraavia tulevaisuustekoja:

- # On tiedotettava sitkeästi, että koulutus on Suomen tulevaisuuteen merkittävästi vaikuttava investointi eikä rasittava kuluerä.
- # On vaalittava koulujen ja opettajien oikeankokoista pedagogista vapautta ja professionaalista asemaa mm. lainsäädäntöä uudistettaessa. On vastustettava tarpeetonta kontrollia. Standardisoidut oppimistulostestit on ymmärrettävä tarkoituksiksi mutta kapeiksi mittauksiksi. Opetuksen ja kasvatuksen tavoite on kuitenkin laaja ja kokonaisvaltainen: ehyt ihminen. Onnistuminen tässä tehtävässä nähdään vasta vuosien kuluttua. Tuloksellisuuden seuranta on tekniikkaa, joka sopii hyvin liiketoimintaan. Opetus on inhimillistä toimintaa, jonka laatua on vaikea tavoittaa valtakunnallisilla testeillä.
- # On tuettava koulutusta ja hankkeita, jotka lisäävät opettajien koulusäädös- ja opetussuunnitelmaosaamista.
- # On kannatettava pyrkimystä laatia kouluille koulujen resurssointia ohjaavat laatunormit niin kauan, kun osa kunnista ei toimi vastuullisesti.
- # On tuettava opettajien, vanhempien ja hallinnon yhteisiä kohtaamismahdollisuuksia ja aktivoitava oppilaiden vanhempia osallistumaan kunnallispolitiikkaan.
- # On lisättävä opettajien valmiuksia toimia tilanteissa, joissa koulu joutuu aiheettomien ja kohtuuttomien hyökkäysten kohteeksi.

- # On tuettava koulujen toimintaedellytysten parantamiseen sitoutuneiden päättäjien vaalityötä.
- # On rakennettava hyviä ja luottamuksellisia suhteita poliittisiin päättäjiin ja kouluhallintoon.
- # On tuettava pyrkimyksiä edistää osallistavaa esimieskulttuuria kouluhallinnossa.
- # On vastustettava epätarkoituksenmukaista koulun toimintojen ulkoistamista. On pidettävä esillä laadun merkitystä.

5. ”LAADUKAS OPETTAJAN- KOULUTUS”

Suomalainen opettajankoulutus on kansainvälisesti huipputasoa. Opettajankoulukseen on tulevaisuudessakin panostettava. Opetuksen on oltava ajanmukaista ja jopa ennakoivaa. Suomessa tarvitaan lisää lastentarhanopettajia, luokanopettajia ja erityisopettajia. Aloituspaiikkojen lisääminen ei saa kuitenkaan laskea opettajankoulutuksen laatua resurssien riittämättömyydestä johtuen.

Hyvä koulutus houkuttelee maan lahjakkaimmat ja opettajiksi sopivimmat nuoret hakeutumaan opettajiksi. Tällä polulla tarvitaan seuraavia tulevaisuustekoja:

- # Tulevaisuuden opettajankoulutuksen on edelleen käytettävä pedagogisia taitoja tukevia opetusmenetelmiä ja kontaktiopetusta. Opettajaksi ei kehitytä ainoastaan kirjoja lukemalla, vaan se vaatii opettajankoulutuksen opettajien ja opiskelijoiden yhteisiä kohtaamisia ja oman opettajantyö taustalla vaikuttavien arvojen ja asenteiden tiedostamista ja niiden kyseenalaistamista.
- # Koulutuksen laadusta ei saa tinkiä. Koulutuksen laadun ylläpitäminen vaatii resursseja.
- # On kehitettävä opiskelijavalintoja siten, että jatkossakin koulutukseen saadaan opetuksesta innostuneita ja monipuolisesti taitavia nuoria. Tämä edellyttää tasapainoa valintakriteereissä koulumenestyksen, aidon pedagogisen kutsumuksen ja persoonallisuuden välillä.

- # Opettajankoulutusta on kehitettävä sellaiseksi, että se houkuttelee sekä lahjakkaita naisia että lahjakkaita miehiä.
- # Opettajankouluttajien virat ja niiden työehdot on saatava niin houkutteleviksi, että niihin hakeutuu parhaat mahdolliset kouluttajat. Virantäyttöprosessien avoimuutta on lisättävä.
- # Koulutuksessa on säilytettävä riittävä opetusharjoittelu sekä harjoittelu- että kenttäkouluilla. Opetusharjoitteluun kuuluu oikeus saada asiantuntevaa harjoittelun ohjausta.
- # On valvottava, että opettajankoulutuksen sisällöt antavat valmiudet selvittää opettajan työn koko todellisuudesta, niin että teorian ja käytännön kuilu olisi mahdollisimman kapea.
- # Yliopistollinen opettajankoulutuksen tulee antaa välineet itsenäisesti kehittää työtään myös tulevaisuudessa. Opettajankoulutus perustuu tutkimukseen, ja jokaisella opettajalla tulisi olla mahdollisuudet hyödyntää koulutustaan tutkivana opettajana myös kentällä.
- # Kasvatustieteen sisällä on kehitettävä sellaisten koulupedagogisten opintojen osuutta, jotka tukevat opettajaa ottamaan vastuuta koulunkehittämistä omaa opetustaan laajemmin.
- # Hälyttävät luvut kertovat, että alanvaihto on tyypillisintä kahden vuoden sisällä opettajantyöhön hakeutumisen jälkeen. Hyvinvoiva työyhteisö ja esim. vertaismentorointi auttavat uusia opettajia pysymään työssään.
- # Opettajien täydennyskoulutusjärjestelmää on kehitettävä. Opettajuuden kehittyminen kuuluu myös elinikäisen oppimisen teemaa.
- # Pedagogisia järjestöjä tulee kuunnella täydennyskoulutusta suunniteltaessa. LO-liitto on valmis järjestämään itse relevanttia täydennyskoulutusta.

Luokanopettajaliitto

Akavatalo, Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Puh. (09) 1502 658
toimisto@luokanopettajaliitto.fi

www.luokanopettajaliitto.fi